

Gospod Kreisky je mehek samo na eni strani

Kot znano, je avstrijski kancler Kreisky pretekli teden kar na hitro popustil dvema arabskima teroristoma, ki sta se polastila treh judovskih izseljencev iz Sovjetske zveze in enega avstrijskega carinika, ter se pogodil z njima, da Avstrija ne bo več dovolila izraelskega zbirališča za izseljene sovjetske Jude v gradu Schönau blizu Dunaja, nakar sta Arabca izpustila svoje talce. Na tiskovni konferenci v Tripolisu sta se potem bahala z uspešnostjo svoje akcije in tudi drugi arabski teroristični krogi so jima pritrdili, da še nobena arabska teroristična akcija ni bila politično in »vojaško« tako uspešna kot ta.

V Avstriji in drugod po svetu je slišati ostre kritike na račun te Kreiskyjeve hitre kapitulacije pred dvema teroristoma z Blijnega vzhoda. Toda Kreisky se izgovarja, da je šlo za življenje štirih talcev.

Kot znano, je kancler Kreisky tudi lani oktobra zelo hitro popustil pred nacistično usmerjenimi nasilneži in teroristi na Koroškem, ko so zahtevali, da se ne postavi več slovenskih krajevnih napisov, potem ko so jih bili podrli. Kreisky se je Slovencem izgovarjal, da proti volji »ljudstva« ni mogoče ničesar doseči. Slovenci naj počakajo, menda na to, da se bodo tisti nacisti nove generacije poboljšali.

Toda vse kaže, da ima Kreisky tako mehko samo eno plat. Druga je namreč zelo trda in odporna, pa naj gre za pritisk s strani postarane izraelske državnice Golde Meir, socialistke, kot je Kreisky (tale njegov socializem je vsekakor malo — sumljiv), ki se je tako ponižala, da ga je prišla prositi, naj ne drži besede, ki jo je dal glede uknitve centra v Schönau dvema arabskima teroristoma, ali pa za pritisk s strani koroških Slovencev, da bi avstrijska vlada končno izpolnila svoje obveznosti do njih ali vsaj bolj odločno stopila na prste koroškemu nemškemu šovinistom in teroristom, ki tako radi uporabljajo dinamit.

Slovenci na splošno in koroški Slovenci še posebno smo vsekakor začudeni nad tem, da je gospod Kreisky tako moško odločen držati svojo besedo nasproti teroristom in nasilnežem, ki na najhujši in najgrši način kršijo zakone, da pa se hkrati ne čuti dolžnega, da se drži zagotovil, ki jih je Avstrija slovensko podpisala z državno pogodbo in z raznimi prejšnjimi pogodbami, ter obljub, s katerimi je že nešteto pital predstavnike Slovencev na Koroškem in predstavnike Jugoslovijce, da je namreč odločen končno pravično rešiti koroško vprašanje. Nočemo reči, da čuti gospod Kreisky kako posebno naklonjenost do teroristov, pač pa se ne moremo u-

(nadaljevanje na 2. strani)

Začenjajo se težji dnevi za levosredinsko vlado

Vse kaže, da so medeni tedni za levosredinsko Rumorjevo vlado pri koncu in da se začenjajo prvi družinski prepiri. Zvišanje cene bencina za 23 lir liter je razdražilo marsikoga, ki bi se rad po ceni vozil, in to s skoro vsi avtomobilisti. Obotavljanje s podpisom sporazuma s sindikalnimi organizacijami železničarjev pa grozi sprožiti nov val železničarskih stavk, ki jih javnost še posebno močno občuti in to ravno tista javnost, ki najmanj zasluži ali ki sploh ne zasluži: delavci, ki se z vlaki vozijo na delo, stari ljudje in šolska mladina, ki se vozi v šolo, itd. Pri tem je težko razumeti, zakaj hitijo vlade v Italiji takorekoč z obema rokama podpisovati največkrat pretirane zahteve raznih uradniških kategorij, ki preživljajo svoj delovni čas na stolih v udobnih pisarnah ali s klepetanjem in branjem časnikov, trde pa se kažejo ravno proti tisti kategoriji, ki opravlja svoje delo v stalni nevarnosti in pogosto na prostem, izpostavljena vročemu soncu poleti in dežju, burji in mrazu ter snegu pozimi. Znano je tudi da so železničarji že dolgo med najslabše plačanimi.

Kaj bo sledilo po koncu zapore cen?

V javnosti se pojavlja vznemirjenost, kaj bo potem, ko bo minilo ob koncu oktobra tistih sto dni, ko velja zapora cen. Ali se bodo nato cene skokoma dvignile, kot mnogi tovarnarji in tudi nekateri trgovci že spekulirajo in zato drže blago, ki naj bi se podražilo, v skladiščih? Ali pa bo vlada pravočasno kaj ukrenila proti? In ali je to sploh mogoče? To vprašanje — in še marsikaj drugega — vznemirja tudi sindikalne organiza-

cije kot predstavnice delavstva. Zato so poslale vladi dolgo brzojavko, v kateri zahtevajo »pravočasen« t.j. nujen sestanek z njo, da bi se pogovorili o svojih zahtevah. Sindikalne zveze CGIL, CISL in UIL hočejo razpravljati z vlado tudi o gospodarski politiki do italijanskega juga in o reševanju tamkajšnjih socialnih vprašanj in o »obrambi« kupne moči najnižjih plač. Vse to so zelo zapleteni problemi, saj zadevajo vsi proračunsko politiko, vse ravnavesje med državnimi dohodki in izdatki.

Čakajo tudi problemi naše manjšine

Tudi komunistična stranka začenja voditi bolj odločno opozicijo proti vladi in njenim potezam, izkoriščajoč nepopularne ukrepe, kot je zvišanje cene bencina in bližnji konec zapore nad cenami. Za vlado se obeta tako viharna jesen in še bolj viharna zima — če jo bo dočakala. V zasedi prežijo še namreč razni politični in tudi še mnogi gospodarski problemi, ki bi utegnili povzročiti, da bi se vneli hudi spori med strankami vladne koalicije. Pri tem gre tudi za take probleme, ki so enkrat že povzročili razbitje levosredinske koalicije. Upajmo, da bo vlada srečno objadrjala vse te čeri, ker alternativ za levo sredino takorekoč ni, ali pa se lahko Italija pripravi na zelo burno dogajanje. Veliko bo odvisno od modrosti in enotnosti mož, ki so na vladi, pa tudi tistih, ki jim postavljajo svoje zahteve.

Slovenci imamo vsekakor ves interes na tem, da levosredinska vlada vzdrži in srečno

(dalje na 2. strani)

Obletnica koroškega plebiscita

Dne 10. oktobra se bomo Slovenci spomnili 53. obletnice koroškega plebiscita, s katerim smo izgubili Slovensko Koroško. Ob tej priložnosti bo nedvomno zapisanih mnogo grenkih besed in obtožb, vendar pa to ne bo nič spremenilo na stvarnosti. Zato bi bilo boljše, da bi nam dala ta obletnica letos spodbudo, da bi začeli bolj realistično presojati koroško vprašanje in ga spoznavati bolj od blizu, hkrati pa ga tudi bolj aktivno reševati.

Zgodovinarji nam še niso dali jasne odgovora, zakaj smo se Slovenci takrat dokončno, kot kaže, odrekli vsem tistim koroškim Slovencem, ki so pri plebiscitu, morda zapeljani od socialistov ali koga drugega, ki so mu zaupali,

glasovali za Avstrijo, zakaj smo začeli smatrati za Slovence samo tiste, ki so glasovali za Jugoslavijo? Takratno politično razpoko smo začeli smatrati za narodnostno, a verjetno se bomo s časom prikopali do spoznanja, da to ni bilo pravilno in da smo s tem napravili uslugo samo nemškemu šovinistom.

Edini, ki niso priznali te delitve na Slovence in »Vindišarje« na Koroškem, so bili naši tamkajšnji duhovniki. Skušali so ohraniti enotnost slovenskega ljudstva vsaj v cerkvi. A danes je tudi ta zadnja vez, ki družijo vse slovensko govoreče ljudi na Koroškem, že skoro pretrgana. Kaj bi mogli ukreniti proti temu?

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 7. oktobra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša 9.45 Luigi Boccherini: Godalni kvartet v es duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Pet-najstletni kapitan«. Roman, napisal J. Verne, prevedel J. Gradišnik, dramaturgiral Joško Lukeš. Prvi del. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije 13.30-15.00 Glasba po željah. 15.00 »Papa Ekscelesca«. Drama, napisal Gerolamo Rovetta, prevedla Leja Rehar. Ivedba: Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Adrijan Rustja. 16.30 Šport in glasba. 17.30 Revija glasbil. 18.00 Nedeljski koncert. 19.30 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 8. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. Pripravlja Danilo Lovrečič. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Glas in orkester. Felix Mendelssohn - Bartholdy: Prva Valpurgina noč, balada. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Sportna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Pianist Acı Bertonec. Dane Škerl: Dve etudi (1960); Ivo Petrič: Les pay-sages, poetične skice (1972) - Strekljevi zapisi ljudskih pesmi - Slovenski ansambel in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 9. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Allegro andante. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.45 Glasbeni feljtoni. 19.10 Slovenski znanstveniki na univerzi (Pavel Zlobec). 19.20 Za najmlajše: pravljica, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Richard Wagner: Tristan in Izolda, opera. V odmoru (21.45) »Pogled za kulise«, (Dušan Pertot).

♦ SREDA, 10. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Akademski komorni zbor »Collegium Musicum« iz Beograda, vodi Darinka Matič. 18.55 Medigra za godala. 19.10 Higijena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Ferruccio Scaglia. V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 11. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. Pripravlja Danilo Lovrečič. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovenski ljudski plesi (Mirko Ramovš). 18.50 Recital Georgesa Crezona. 19.10 Božanska komedija v prevodu Andreja Capudra (Alojz Rebula). 19.25 Za najmlajše. 20.00 Šport. 20.35 »Pravila igre«. Radijska drama, napisal Filibert Benedetič. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Mario Uršič. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 12. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Dane Škerl: Simfonija št. 4. Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane vodi Oskar Danon. 18.15 Sodobni sound. 19.10 Radoslava Premrl: »Prvič v zaporu«. 19.25 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.00 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 13. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. Pripravlja Danilo Lovrečič. 18.15 Umetnost. 18.30 Oboist Roberto Denti, fagotist Vojko Cesar, pianist Daniele Zanetovich. Enrico De Angelis Valentini: Nokturno za fagot in klavir. 18.50 Glasbeni collage. 19.10 Prosvetno društvo Slavko Škamperle pri Sv. Ivanu. 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Nekega ponedeljka popoldne«. Kriminalka, napisal Sergij Verč. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Koliko zaslužijo v Sloveniji

Tisk v Sloveniji je objavil statistične podatke o sedanjem povprečnem zaslužku v slovenskem gospodarstvu in v negospodarskih panogah. Podatki se nanašajo na mesec julij. Povprečna mesečna plača oziroma osebni dohodki, kot pravijo tam, je znašala julija 2164 novih dinarjev. Povprečni Slovenec ali Kranjski Janez, kot bi mu lahko rekli, je zaslužil julija letos 255 dinarjev ali 13,4 odst. več kot julija lani, a 17 dinarjev ali 0,8 odst. manj kot letos junija.

Povprečna plača v gospodarskih panogah je znašala julija 2129 dinarjev, kar je 15,6 odst. več kot julija lani, a 1,5

odst. manj kot junija letos. V negospodarskih panogah (šolstvo, uprava itd.) pa je znašala poprečna plača julija 2365 dinarjev, kar je 3 odst. več kot julija lani in 2,6 več kot junija letos.

Povprečna plača 2164 dinarjev odgovarja po sedanji menjavi dinar-lira 82.232 liram, toda treba je upoštevati, da je kupna moč te vsote v Jugoslaviji, računajoč tudi stanovanje in usluge, približno za eno tretjino večja kot v Italiji. Odgovarjala bi torej kupni moči nekaj nad 120.000 lir.

—o—

ZAČENJAJO SE TEŽJI DNEVI ZA LEVOSREDINSKO VLADO

(Nadaljevanje s 1. strani)

rešuje vse te in druge probleme. Želimo pa, da bi bil končno napravljen pod njo odločen korak naprej tudi pri reševanju naših zahtev, saj v sklop napredne politike spada tudi pravično reševanje manjšinske problematike, drugače bi zveneli protesti vladnih predstavnikov proti zatiranju svobode v Rusiji, Čilu in drugod hudo neiskreno, kajti zatiranje ima mnogo oblik in nekatere se izvajajo tudi pri nas, od brezobzirnega razlašanja kmečke zemlje do zanikanja slovenske manjšine v Beneški Sloveniji.

GOSPOD KREISKY JE MEHEK SAMO NA ENI STRANI

(Nadaljevanje s 1. strani)

braniti vtisa, da mu take metode veliko bolj imponirajo kot mirne in demokratično izražene zahteve in prošnje. Morda je s tem svojim zadnjim dejanjem in sporazumom s teroristoma hotel dati namig koroškim Slovincem, kakšen je pravi način, če hočejo kaj doseči? In če bi ga Slovenci razumeli ter se ga začeli posluževati? Morda bi potem obrnil gospod Kreisky tudi proti njim svojo mehko plat.

Mihec in Jakec se menita od kolere in od pilul za imet otroke

— Jakec moj, kadu bi si mislu, de bo letošnja epidemija od kolere taku strašna!

— Ma sej ponehava.

— Se zna, de ponehava, zatu ke hlad o-mrtviče tiste vibrione.

Ma letošnja kolera je prnesla se sabo nekšne stranske produkte jn posledice grejo še zmiri naprej. Sej znaš, kaku so časniki, ke vrtajo povsod kamer ni treba. Jn taku so časniki u cajti kolere pisali tudi od umazanije po neapeljskih cestah, kanalah jn taku naprej. Pole so ble demonstracije od tisteh, ke školjke prodajajo jn so zahtevali, da jem oblast dà podporo, zatu ke neč ne zaslužejo zatu ke neč ne prodajo ke se ledje bojijo jest školjke. Jn pole je pršlo na dan, de so pr komuni u Napoli dajali dovoljenja za redet školjke tudi v tašneh krajeh, kamer je uada usa umazana od kanalov jn pole se je skazalo, de so bli nekšni občinski odborniki nemarni, ke so dajali tista dovoljenja. Jn pole so ratalo vse sort polemike jn očitki če mu les. Jn pole je žepan odstopu jn za njim še drugi jn pole se je oglasu še republiški prokurator jn obtožu vse sort odbornikov za higjeno, dohtarje jn velike živine, de niso nardili svoje doužnosti jn de so krivi, de so tiste školjke ravnali u umazaneh vodah, ke je pole pršla ven kolera. Jn taku znajo bet zastran kolere še procesi.

— Ben, zastran tega lahko že zdej rečemo, de ne bo hudga. Koker zmiram, bojo vse pomečkali.

— Ja, ja, tu rečem tudi jest. Ma pole se

je zgodilo še nekej družga. U tistem špetali Cotugno je bla tudi ana Angležinja...

Oh, tiste Angležinje!

— Prou res. Jn znaš, tista je šla lepu domov u London jn pole je šla pravet anem angleškem žurnalistom, kaku de je tisti špetau umazan. De si personal ne umiva rok nanka kadar jema opravet sez kolero, de bounikam ne menjavajo rjuh, de je po tleh use umazano, de je jedača slaba jn še tolko družga. Jn angleški časnik je vse tu napisau. Jn znaš kej pomene tu, de je napisano u anem angleškem časniki, ke gre po celem sveti? Se zna, de so pole diplomatam naročili, nej pr angleški vladi protestirajo pruti tašnemi lažnivimi pisanji. Videš, tista kolera je prpelala prfina do diplomatskih zapletljajev, do procesov jn Buhvej kej še vse bo. Jn vse zastran umazanega murja!

— Ma ja, ja, Jest zmiram pravem, de ta napredek, ta tehnika je ana figa. Ti iznajditelj se ti vsako tolko zmislejo kašno reč jn strašno hvalejo, kaku je fajn jn koristno, jn čez an cajt se pej skaže, de so nas spet narihtali. Vidi, postaumo reč, tisto pirolu za ne jemet otrok: de je gvišno, de ne škode neč jn vse sorte. Uni dan sm brau, de je u Ameriki al na Francoskem ana ženska rodila šest otrok hkrati. In dohtarji so precu pogruntali, de jeh je rodila šest zatu, ke je jemala pirolu. In tisti otroci so vagali po aneh trideset ali štirideset dekov. Si misleš, kašni so bli? Videš, človek misle, de je furbast jn pole ga narava narihta. Sej se neče dosti: an dan pozabeš, lahko je tudi pirola stara, ke je zgebila miuč — pej jemaš hudiča!

— Jest zmiram pravem, de po starem je še narbulše.

Konferenca v Nairobiju in mednarodna monetarna reforma

V glavnem mestu Kenije Nairobiju so pretekli teden pričeli zasedanje Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke, na katerem razpravljajo o reformi Mednarodnega monetarnega sistema. Sodeluje okrog 1500 odposlancev iz 126 držav ter že samo zasedanje v Afriki potrjuje zanimanje zahodnih držav za napredek držav v razvoju. Skupina dvajsetih vodilnih držav je pred konferenco sprejela načelni sklep, naj bi sporazum za reformo monetarnega sistema odobrili do 31. julija 1974.

Zanimanje za dežele v razvoju nadalje dokazuje dejstvo, da je Svetovna banka za pomoč tem deželam doslej nakazala že več kot 3 in pol milijarde dolarjev. Dosežen je bil cilj, katerega je napovedoval predsednik banke, bivši ameriški obrambni minister Mac Namara, naj bi Svetovna banka svojo pomoč za razvoj v obdobju 1969-1973 podvojila v primerjavi s prejšnjim petletjem. Soglasno priznavajo, da je MacNamara vedno kazal veliko razumevanje za potrebe držav v razvoju.

Posojila državam Latinske Amerike so se podvojila, za Afriko so se povečala za več kot 200 odstotkov, za Bližnji Vzhod za 350 odstotkov ter za Azijo za 123 odstotkov.

Novi mednarodni monetarni sistem naj bi zamenjal sedanjega, katerega so uvedli z dogovori v Brettonwoodsu ob koncu druge svetovne vojne ter je dolar dobil prednostni položaj pred drugimi valutami. Zaradi pogostih dolarskih kriz je sedaj potrebna reforma sistema.

Devetero držav Evropske gospodarske skupnosti je v Nairobiju poudarilo, da je treba rešiti predvsem tri vprašanja: popraviti je treba valutne paritete, obnoviti konvertibilnost dolarja za zlato ter rešiti vprašanje dolarskih rezerv pri evropskih Narodnih bankah.

Evropska gospodarska skupnost je naklonjena stalnim, a kljub temu nekoliko nihajočim tečajem, da posameznim državam ne bo treba v pretirani meri braniti paritete svojih valut. Nekoliko razlike je med francoskim in nemškim stališčem glede tega, do kam naj

seže nihanje. Francozi zagovarjajo bolj tog sistem ter dovoljujejo nihanje samo za primer velikih presežkov ali velikih primanjkljajev v plačilnih bilancah. Nemci pa dajejo večjo važnost posledicam valutnih pojavov za mednarodno trgovino ter so zaradi tega naklonjeni manj strogemu mehanizmu.

Glede dolarja devet držav poudarja, da mora imeti enake pravice in dolžnosti kot druge valute, ter morajo zaradi tega Združene države poskrbeti za njegovo konvertibilnost. To bo ena najbolj kočljivih razprav v Nairobiju.

Glede ameriških dolgov v tujini pravijo, da imajo zahodnoevropske države v svojih rezervah ogromno količino 90 milijard dolarjev. Preprečiti je treba, da bi se v bodoče katerakoli druga država tako zadolžila. Ameriške dolgove naj bi spremenili za olajšavo Amerikancem v dolgoročne in Združene države naj bi jih počasi odplačevale z odtokom dolarjev nazaj preko oceana.

Za novo svetovno denarno enoto, ki bi nadomestila dolar kot mednarodno rezervo, naj bi uvedli »posebne pravice do dvigov« pri Mednarodnem denarnem skladu. Te pravice bi tudi nadomestile zlato, ker ne bi bile nanj vezane. Dali so jim že ime »papirnato zlato«. Državam s primanjkljajem v plačilni bilanci s tujino bi Mednarodni denarni sklad odobril pravico do dviga iz njegovih fondov tistih valut, ki bi bile potrebne za odpravo primanjkljaja. Na ta način bi spodbujali svetovno trgovino in preprečevali monetarne krize.

Egidij Vršaj

RAZSTAVA ROBERTA DANEVA V ZGONIKU

Robert Danev razstavlja v katoliškem domu v Zgoniku kraške motive oljnati tehniki. Razstava bo odprta do 12. oktobra vsak dan od 15. do 20. ure.

»DAJ NAM DANES...«

Na to prošnjo v očenašu smo že menda pozabili, ker se nam zdi, da živimo v izobilju. Svetovne statistike pa prinašajo drugačne številke. Znanstveni posvet biologov, agronomov in antropogeografov, ki se je nedavno zaključil v St. Vincentu na Francoskem, je prišel do zaskrbljivih zaključkov.

Vsako minuto se rodi na naši Zemlji sto prebivalcev. Spričo tega naraščanja računajo, da bo leta 2000 že kar sedem milijard zemeljskih prebivalcev potrebovalo vsakdanjega kruha. Odkod ga bo mogoče dobiti?

Saj smo že danes v dobi prehranske krize. Sezimo zopet po statistikah, ki kažejo, da že danes umre vsak dan 15 tisoč ljudi za lakoto. Na milijone v enem letu, ker nimajo vsakdanjega kruha. Pridelovanje živeža ne gre naprej v isti smeri kot naraščanje prebivalstva. Sedanja obdelovalna površina Zemlje ne bo mogla nuditi dovolj živeža vsem ljudem, če se bodo prehranjevali na dosednji način.

Znanstveniki trdijo, da se bodo izboljšali načini pridelovanja. Izkoristiti bo možno na milijone hektarov več plodne površine. Uredila se bo populacijska politika, da ne bo

ZA PRAVIČNO USTAVO

Vseh pet slovenskih škofov, ljubljanski nadškof, škofa iz Maribora in Kopra ter možna škofa iz Ljubljane in Maribora, je poslalo svoje predloge k razpravi o novi ustavi SR Slovenije.

K členu 222. predlagajo dopolnilo:

»Izpovedovanje vere je svobodno in je človekova zasebna stvar. Vsakdo ima pravico do svobode vesti in veroizpovedi.«

»S to pravico sta mišljeni prosto izpovedovanje vere ali prepričanja po lastnem predudarku kot tudi prosto manifestiranje vere ali prepričanja posamič ali skupaj z drugimi, tako javno ali zasebno, z bogoslužjem, verskimi obredi in veronaukom.«

Protiustavna je zloraba vere in verskih dejavnosti v politične namene.

Pravtako je protiustavno vsako nezakonito omejevanje verske svobode.

Pravtako je protiustavno upoštevati versko pripadnost ali nepripadnost pri ocenjevanju pogojev za katerakoli delovno mesto ali funkcijo v družbi.

UGODNA POSOJILA ZA OD TOČE OŠKODOVANE KMETIJSKE OBRATE IZ BOLJUNCA, DOLINE IN KROGELJ

Odlok predsednika deželnega odbora z dne 28.8.1973, ki ga je objavil Uradni vestnik števil. 41 dne 3. septembra, prinaša seznam občin in krajev, ki so jih letos prizadele izredne vremenske neizgode v razdobju med 3. aprilom in 20. julijem. V seznamu so tudi Boljunc, Dolina in Krogelje iz dolinske občine, ki jim je toča dne 9. julija povzročila precejšnjo škodo, zlasti v vinogradih.

Kmetijski obrati, ki so imeli najmanj 20 odst. škode na celotni proizvodnji, lahko dobijo petletna obratna posojila z znižano obrestno mero. Rok za predložitev prošenj traja do 2. novembra t.l.

Za vsa nadaljnja pojasnila naj se zainteresirani kmetovalci obrnejo na krajevno Kmetijsko ndzorništvo.

NAZADOVANJE PREBIVALSTVA

Po podatkih, ki jih je objavil italijanski zavod za statistiko ISTAT, je celotno prebivalstvo Italije znašalo ob koncu februarja 54 milijonov, 719 tisoč in 498 ljudi. Prirastek je v primerjavi z januarjem za malenkost presegel 37 tisoč. V tem času je bilo 20.713 rojstev več kot smrti (70.254 rojstev in 49.541 smrtnih primerov).

V pregledu po deželah je do največjega prirastka prišlo — vedno v januarju — v Laziu (7.859), sledi Lombardija (6.380), Kampanija (4.910) itd. Furlanija - Julijska krajina je v spodnjem delu lestvice s prirastkom 349 ljudi. Edinole v treh deželah so zabeležili večje število umrlih od živorojenih in sicer v Liguriji, Furlaniji - Julijski krajini in Piemontu. Negativni demografski saldo je znašal v treh deželah 588, 294 in 35 ljudi. Po pokrajinah je bil negativni saldo najznatnejši v genovski pokrajini (—386), Alessandria (—295), Vercelli (—233), Videm (—178) in končno v tržaški pokrajini (—145).

preveč številnih družin, zlasti v krajih, kjer ni kruha.

To so optimistična gledanja v bodočnost. Predvsem pa bo treba, po mnenju strokovnjakov, poiskati druge vire prehrane, ki jih nudi narava v izobilju. Proteine, ki so potrebni za rast in obnavljanje telesnih celic, dobivamo sedaj večinoma iz mesne hrane.

Že v bližnji prihodnosti pa jih bomo pridobivali iz rastlinske prehrane in tudi iz sena, kakor je to pri živalih.

Profesor Montanari iz Bologne navaja še druge prehranske možnosti, ki jih bo moral človek v letu 2000 v veliki meri uporabljati. To so predvsem soja, potem kopra, ki jo že danes domačini v Afriki imenujejo »kruh božji«. Za vsakdanji kruh se bo moralo človeštvo v bodočnosti zateči k morskim algam, ki jih že danes v veliki meri uživajo prebivalci po japonskih otočjih.

Nazadnje ostane še petrolej, iz katerega bo človek po zapletenih kemičnih postopkih tudi pridobil svoj vsakdanji kruh.

Najbrže ne bo tako dišeč in dober kot današnji, potreben pa bo le za nove milijarde ljudi.

S seje sveta Slovenske skupnosti

Svet Slovenske skupnosti se je sestel v ponedeljek in obravnaval številna pereča vprašanja, ki zadevajo slovensko narodnostno skupnost na Tržaškem. Predsedniškemu poročilu Zorka Hareja ter tajniškemu poročilu Draga Stoka je sledila debata o bližnji preveritvi na ravni levosredinskih strank v tržaški pokrajini, o stanju v devinsko-nabrežinski občini, o katerem je poročal župan Legiša, ter o vprašanjih, ki so povezana s položajem slovenskih otroških vrtcev, slovenskih osnovnih in srednjih šol. Posebno pažnjo je svet posvetil preveritvi na pokrajinski ravni levosredinskih strank in izdelal predloge, ki jih bo delegacija Slov. skupnosti iznesla na bližnjih sestankih z omenjenimi strankami. V diskusijo so posegli mnogi člani sveta, med njimi Dolhar, Lokar, Šah, Vremec, Rebula, Mljač, Tuta, Maver in drugi.

Kar zadeva položaj v Nabrežini, je svet Slovenske skupnosti odobril poročilo, ki ga je podal Drago Legiša, potrdil stališče svetovasske skupine Slovenske skupnosti in ji naročil, naj si prizadeva za čimprejšnjo rešitev težav, ki so nastale v okviru občinske uprave.

Svet je glede šolskih vprašanj poudaril potrebo po odprtju še enega razreda na osnovni šoli pri Sv. Barbari in sklenil intervenirati v ta namen na pristojnih mestih. Prav tako je razpravljal o položaju na osnov-

+ DR. PIA GERMANI

Za posledicami hude prometne nesreče, ki se je zgodila 18. septembra na cesti med Nabrežino in Sosljanom, je po 12-dnevnem boju s smrtjo v nedeljo umrla dr. Pia Germani, občinska tajnica v Nabrežini. Njene poškodbe so namreč bile tako hude, da je bila vsa pomoč zdravnikov tržaške bolnišnice zaman.

Pokojnica se je rodila pred 33. leti v rojanski delavski družini in po maturi na slovenski realni gimnaziji v Trstu diplomirala na tržaški univerzi iz političnih ved. Nekaj let je zatem poučevala na srednji šoli na Opčinah, s 1. julijem letos pa je bila imenovana za občinsko tajnico v Nabrežini. Novega težavnega in odgovornega dela se je lotila z izrednim navdušenjem in si takoj pridobila zaupanje občinskih upraviteljev ter uslužbencev. Bila je vsekakor sposobna in izredno nadarjena funkcionarica, ki je veliko obetala. Zato pomeni njena tragična smrt hud udarec ne samo za njene drage, temveč tudi za devinsko-nabrežinsko občino in vso zamejsko slovensko skupnost, ki v javni upravi takorekoč sploh nima vodilnih funkcionarjev.

Hudo prizadetemu možu dr. Ediju, 7-letnemu sinčku, staršem in ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje. Pokojnico pa bodo ohranili v lepem spominu vsi, ki so jo poznali in z njo sodelovali.

NAŠA VOŠČILA

Mlada zakonca rag. Borisa Debeljuha in njegovo ženo Anamarijo roj. Zlobec, ki sta oba prav aktivna pri društvu diplomirancev slovenske trgovske srednje šole KASTA, je razveselilo rojstvo prvorojenca, ki sta mu dala ime Marko. Čestitamo staršema, malemu Markotu pa želimo veliko sreče na življenjski poti.

Čestitkam in voščilom se pridružujejo prijatelji in delovni kolegi ter kolegice.

ni šoli v Boljuncu in izrazil solidarnost materam, ki so zasedle tamkajšnjo šolo, ter o problemu italijanskega otroškega vrtca pri Sv. Ivanu, ki naj bi se delno preselil v prostore otroškega vrtca v Lonjerju. Svet je na koncu poudaril nujnost, da tržaška občina vzame v pretres celotno vprašanje šol pri Sv. Ivanu.

—o—

POTROŠNJA BENCINA NA TRŽAŠKEM NARAŠČA

V prvih šestih mesecih letos se je prodaja bencina — predvsem visokooktanskega — zelo povečala. V tržaški pokrajini so v prvem polletju prodali 12 milijonov 591 tisoč litrov visokooktanskega bencina, kar je za 969 tisoč litrov več kot v istem obdobju lani. Samo v juniju so prodaje znesle 2 milijona 400 tisoč litrov, se pravi skoraj pol milijona več kot v istem mesecu lani.

Na splošno lahko rečemo, da kljub nezadostnim dobavam petrolejskih družb bencinskim črpalkam prodaja bencina zaneslji vo narašča. Odločilen je pri tem bil padec jugoslovanske konkurenčnosti. Onstran meje je namreč cena 98/100 oktanskega bencina zaradi tržnih razlogov in zaradi nihanja valut narasla - po uradni menjavi - na 130 lir za liter. To je razlog, zaradi katerega so številni avtomobilisti pri svojih nakupih goriva ostali kar na Tržaškem. Pot do jugoslovanskih črpalk na drugi strani meje pač tudi nekaj velja. Upoštevati moramo namreč samo pot s porabo goriva, amortizacijo in druge morebitne izdatke. Računica je v tem primeru enostavna — skoro ves prihranek pri nakupu preko meje spuhiti. Videli pa bomo, kako bo na to stanje vplivala nova cena bencina v Italiji, določena te dni.

+ VILMA PAVLICA

V sredo, 3. t.m., je po daljši bolezni umrla v Trstu učiteljica Vilma Pavlica, žena znane slovenskega zobozdravnika v Trstu dr. Stanislava Pavlice. Pokojnica je dolgo let poučevala na raznih šolah na Primorskem, po vojni pa na obnovljenih slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem. Pred upokojitvijo je tri leta izvrševala svoj poklic v zavodu za slepce v Trstu. Rodila se je pred 64 leti v Miljah in vse svoje življenje posvetila šoli ter družini. Pokojnico, ki je bila zelo blagega značaja, bodo ohranili v lepem spominu vsi, ki so jo poznali.

Globoko prizadetemu možu, sinovoma dr. Petru in dr. Pavlu, ki sta oba zdravnika, izrekamo globoko občuteno sožalje.

UMRL JE RAVNATELJ SOSIČ

V četrtek prejšnjega tedna je v Trstu iznenada umrl dolgoletni ravnatelj slovenske nižje srednje šole »S. Kosovel« na Opčinah inž. Viktor Sosič. Pokojnik se je rodil na Opčinah pred 58 leti. Na znanem drugem tržaškem procesu leta 1941 pred posebnim fašističnim sodiščem je bil kot univerzitetni študent obsojen na 24 let ječe zaradi sodelovanja v protifašističnem gibanju. Po vojni je na univerzi v Padovi diplomiral za gradbenega inženirja, a ni izvrševal poklica, temveč se je izključno posvetil šoli.

Leta 1953 je postal ravnatelj srednje šole na Opčinah in na tem mestu ostal do svoje prezgodnje smrti. Kot šolnik in ravnatelj si je veliko prizadeval za uvedbo sodobnih učnih metod in svojo šolo povzdignil na sorazmerno visoko raven. Bil je velik prijatelj mladine in ji po svojih močeh pomagal, da se je zrelo vključevala v življenje. Zato pomeni njegova iznenadna in prezgodnja smrt veliko izgubo za slovensko šolo na Tržaškem.

Hudo prizadeti družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

V soboto, 6. t.m., bo v prenovljenih prostorih Slovenskega kulturnega kluba v ulici Donizetti 3—I. v Trstu prvo sobotno srečanje v letošnjem šolskem letu. Večer bo posvečen družabnosti, medsebojnemu spoznavanju in plesu. Vabljeni vsi! Delavci, dijaki, predvsem pa tisti, ki so letos prvič na slovenskih višjih šolah in si žele družbe. Radi jih bomo sprejeli medse.

Odbor

REKONSTRUKCIJA LIVARNE V ŠKEDNJU

Že nekaj časa so v sklopu Italsidera v Skednju v teku dela za montažo novih hal za razširitev livarne. V začetku prihodnjega leta bodo dela končana in livarna bo dosegla letno zmogljivost 280.000 ton litih izdelkov z litinami do 42 ton. Povečanje kapacitete bo znatno, če pomislimo, da je livarna pred devetimi leti, ko je začela obratovati, imela zmogljivost 80.000 ton in je potem, po vrsti rekonstrukcij dosegla letno zmogljivost 190 tisoč ton. Produkcija je bila ob začetku namenjena izključno jeklarnam v sklopu Italsidera, od leta 1967 pa v Skednju delajo tudi za druge jeklane v Italiji in tujini. Škedenjska livarna že zdaj velja za eno največjih v Evropi, prekaša jo samo neka velika livarna v Zahodni Nemčiji.

Javna dela v Nabrežini

Občinski odbor v Nabrežini je na seji z dne 24. septembra sklenil razpisati dražbo za izvršitev javnih del v skupnem znesku skoraj 190 milijonov lir. Tako bo občina potrošila nekaj nad 16 milijonov lir za okrepitev vodovodnega omrežja v Vižovljah, kjer poleti večkrat primanjkuje vode. Za gradnjo depuracijskih naprav pri greznicah v Devinu in Ribiškem naselju je določenih kakih 98 milijonov lir. S tem delom bo odstranjena nevarnost onesnaženja morske vode. Nad 10 milijonov je predvidenih za razširitev poko-

pališča v Šempolaju, skoraj 55 milijonov lir pa bo občinska uprava potrošila za zgradbo nove ceste v Vižovljah, in sicer od nadvoza nad železniško progo, ki ga bo na lastne stroške zgradila uprava državnih železnic, do sedanje ceste Sosljan-Vižovlje, in sicer ob koncu stare vasi. To delo je nujno, saj so železniške zapornice v Vižovljah skoraj stalno zaprte. Končno je občinski odbor sklenil razpisati dražbo za podaljšanje grezničnih naprav v Devinu in Nabrežini. Za ta dela je predvidenih nekaj nad 18 milijonov lir.

Srednjeevropsko srečanje v Gorici

V torek opoldne se je zaključilo v Attemsovi palači na Kornu VIII. srednjeevropsko srečanje.

Zborovanja, ki so se začela v soboto, je odprl predsednik Srednjeevropskih srečanj bivši goriški župan Martina, vršila so se pod pokroviteljstvom italijanskega odbora UNESCO, pobudo pa daje revija »Iniziativa Ison-tina«.

Na tem letošnjem znanstvenem srečanju je bilo navzočih okoli sedemdeset zastopnikov iz sedmih držav: iz Avstrije, Češke, Madžarske, Nemčije, Poljske, Jugoslavije in Italije.

Osrednji predmet razprav je bil: razvoj srednjeevropske ideje v zadnjih dveh stoletjih, o katerem je prvi govoril tržaški profesor Arduino Agnelli, ki je bil koordinator sestankov.

Zanimanje pa tudi ugovore je vzbujalo predavanje profesorja Elia Apiha iz Trsta o Srednji Evropi in pangermanizmu v severovzhodni Italiji.

Pripominjamo, da so nekateri pisatelji zamenjavali v nekdanjih časih pojem Srednja Evropa in habsburški avstrijski podonavski imperij, ki je res obsegal precej ozemlja držav, udeleženk tega sestanka. Takrat je seveda »Mitteleuropa« obsegala bolj gospodarski pojem Podonavja in obenem avstrijsko-nemškega prodora do Adrije (Drang nach Adria).

Z OSNOVNIH ŠOL

Slovenske osnovne šole v Gorici so tudi začele novo šolsko leto z mašo pri Svetem Ivanu.

Redni pouk tudi že redno oteka. Vendar pa vse še ne teče gladko, kot bi moralo v korist šole in za dober pouk otrok.

Obstajajo še vedno nekatere pomanjkljivosti, ki se kljub vsej dobri volji šolskih vodstev še niso mogle odpraviti.

Predvsem manjkajo še nekateri šolski učbeniki.

Na razpolago jih ni predvsem za drugi in tretji razred. Na pristojnem mestu v Rimu sicer obljublajo, da bodo pripravljene morda čez kak mesec.

Potrebne čitanke pa bodo imeli otroci v rokah najbrže šele v mesecu februarju.

Za ta zastoj pa ne nosijo krivde naši šolniki in tudi ne naša šolska vodstva, marveč kaki drugi ustrezni činitelji, ki se ne zganejo ob potrebnem času.

Druga pomanjkljivost je še ta, da se je moralo začeti šolsko leto na osnovni šoli v ulici Croce še vedno z enim samim prvim razredom. Naši starši in vsa naša javnost so bili prepričani, da bosta dva razreda zaradi večjega števila šolarjev.

Manjkajo pa še vedno šolski prostori.

Za dopoldanski in popoldanski pouk, za dva prva razreda pa se šolska oblast za zdaj še ni odločila iz pedagoških in učnih razlogov. Vendar pa še obstaja upanje, da bodo uvidevni šolski organi tudi v tem oziru našli zadovoljujočo rešitev.

OBVESTILO

Mestna uprava sporoča vsem občinarjem v Gorici, da je treba grobove na goriškem pokopališču očistiti in urediti do 25. oktobra.

Sedanja srednjeevropska srečanja imajo pa namen preko podrobnega poznavanja srednjeevropskih narodov in njih kulture ustvariti tudi ozračje plemenitega sodelovanja med temi narodi.

Srečanje je bilo dobro organizirano, tudi s sočasnimi slovenskim prevajanjem.

Udeležba javnosti pa ni bila dovolj številna. Brez dvoma pa se bo ideja srednjeevropskega kulturnega občestva po tem sestanku razširila in se bo na prihodnjem srečanju jeseni v Gorici še poglobila.

— 0 —

Podgora

BO TREBA VOLITEV?

Občani v Podgori, ki je že pravo goriško predmestje, se sprašujejo, ali bo morda res treba novih volitev, da se bodo »javni možje« ko kandidirajo za to ali drugo listo, spomnili tudi na podgorski kraj.

Ob vsakih volitvah obljublajo, da se bodo zavzeli za novo »pašarelo« ali vsaj popravno stare.

Mostič čez Sočo že imamo. V Podgori manjka pa še marsikaj drugega. Zdaj je treba nujno urediti in očistiti obcestne kanale. Po zadnjih hudih nalivih jih je blato in dračje popolnoma zamašilo. Voda se ni odtekala in je že udirala v pritlične prostore in kleti po raznih hišah.

Čas bi tudi že bil, da se ob cestah in pločnikih odstrani vsa umazanija in trava z robido, ki jih prerašča. Ali res ni mogoče dobiti delavcev in cestarjev, ki bi kot pod nekdanjimi domačimi župani skrbeli za snago po vasi, ki je že postala trg po številu prebivalcev in modernih stavb?

URNIK TRGOVIN

V veljavo je stopil novi zimski urnik za trgovine. Pekarne bodo odprte od 6.30 do 12.30 in od 16. do 19. ure.

Prodajalne živil od 8. do 13. ure in od 16. do 19. ure.

Drogerije bodo odprte od 8.30 do 12.30 in od 15. do 19. ure.

Knjigarne in papirnice od 8. ure, namesto od 8.30, samo ob šolskih dneh do 12.30 in od 16. do 19. ure.

BRAVCEM

Bravce opozarjamo, da je v naši zadnji številki po krivdi tiskarskega škrata izpadel podpis pri članku »Nasilje v Čilu«, ki je bil objavljen na prvi strani. Članek je napisal Igor Tuta.

NOVI RAVNATELJI

Z novim šolskim letom 1973-74 so se izvršile na ravnateljskih mestih goriških slovenskih višjih srednjih šol nekatere spremembe.

Na podlagi izpitov in natečajev je na gimnaziji - liceju imenovan za ravnatelja dr. Boris Tomažič, ki je že poučeval pred leti na goriških slovenskih srednjih šolah, zadnja leta pa v Trstu.

Za ravnatelja na goriškem slovenskem učiteljsku pa je na podlagi enakih izpitov in natečajev imenovan za ravnatelja dr. Jože Seražin, ki je doslej poučeval na slovenski višji srednji šoli v Trstu.

Na slovenski trgovski srednji šoli v Gorici pa je po najnovšem ministrskem odloku imenovan za ravnatelja bivši dolgoletni ravnatelj goriškega slovenskega učiteljskega in gimnazije-liceja dr. Mihael Rožič.

Novim voditeljem naših srednjih šol želijo goriški Slovenci dosti uspehov v prid naše mladine in vse slovenske skupnosti.

S TRŽAŠKEGA

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Otvoritvena predstava sezone 1973-74

ANTON PAVLOVIČ ČEHOV

ČEŠNJEV VRT

Prevod: JOSIP VIDMAR

Kostum: MARIJA KOBI JAMBRE

Scena: DEMETRIJ CEJ

Režija: MILE KORUN

V soboto, 13. oktobra 1973 ob 21. uri (Abonma Red B)

V nedeljo, 14. oktobra 1973 ob 16. uri (Abonma nedeljski popoldanski - Red C)

V sredo, 17. oktobra 1973 ob 20,30 (Abonma mladinski v sredo - Red D)

V četrtek, 18. oktobra 1973 ob 20,30 (Abonma mladinski v četrtek - Red E)

VEČERI DRUŠTVA SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

Po Dragi in po uspešni sezoni v preteklem letu, začne DSI svojo novo delovno leto v sezoni 1973-74.

Na prvem večeru, ki bo 7. oktobra 1973, bo predaval, oziroma se bo z nami pogovarjal dr. Vinko Brumen iz Buenos Airesa, ki se prav te dni mudi v Trstu.

V prihodnjih večerih pa bomo razvili še druga vprašanja našega življenja. Dotaknili se bomo dogodkov in zanimivosti iz našega socialnega, kulturnega in narodnega življenja.

Prvi sestanek je torej v ponedeljek, 7. oktobra ob 20,15 v ulici Donizetti 3/1.

Ob 50 - letnem jubileju Goriške Mohorjeve družbe

Goriška Mohorjeva družba vrši že pol stoletja važno vzgojno-kulturno delo med primorskimi Slovenci. Njene knjige, in zlasti še njen koledar, so bile ob vstopu v slovenske družine vir iskrenega veselja, pouka in razvedrila.

GDM pripravlja slovenskim družinam ob 50-letnici svojega obstoja zbirko »jubilejnih mohorjev«, ki bodo za vse pravo doživetje: vir upravičenega ponosa, samozavesti in življenjskega optimizma. Jubilejne knjige bodo: KOLEDAR; dr. Mikuletič: »INTERNATIS«, SLAVNOSTNI ZBORNIK; PRIMORSKI SLOVENSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON.

Mikuletičeva knjiga »INTERNATIS« je pristrčno, šegavo in stvarno napisana zgodba notranje tragedije in zunanjih doživetij, ki so jih nešteti slovenski sorojaki, še zlasti izobraženci, doživljali v vojnih letih. Značilen je že sam naslov »Internatis«; s tem izrazom je avtor hotel prikazati bolešno psihološko stanje, kateremu zapadejo skoro vsi interniranci, ko jim odpovedo živci. Toda Mikuletičeva knjiga ni nikaka zgodba čudakov ali obupancev, temveč zgodba ljudi, ki jih je trpka usoda in človeška zloba vrgla v internacijska taborišča, a ki se z nezlomljivo voljo in optimizmom prebijajo skozi težave in strahove v boljšo in svobodno prihodnost.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjiga slovenskih pesmi iz Avstralije

Iz Avstralije je prišlo pred kratkim lepo presenečenje — pesniška zbirka, ki ima naslov »V kljuno golobice« in katere avtor je tamkajšnji slovenski izseljenec Bert Pribac. To ime nam je seveda že dobro znano, saj objavlja svoje pesmi po raznih revijah, npr. v »Meddobju«, vendar bi bilo boljše, če bi bil dodan zbirki vsaj majhen uvod ali esej o pesniku, da bi zvedeli kaj več o njem in dobili pregled nad njegovim dosedanjim ustvarjanjem.

Naj še omenimo, da je Pribac svojo zbirko tudi tiskarsko sam postavil in lepo opremil. Kot kaže, jo je tudi sam izdal, kajti pod imenom založbe »The Lapwing private Press« (Canberra) se verjetno skriva samozaložba. Ilustracije pa je narisal Zdenko Pribac. V knjižici najdemo tudi pripombo, da predstavlja ta knjiga pesmi prvi zvezek zbirke izvirne slovenske poezije pod naslovom »Pesniška uresničevanja«, ki jo bodo izdajali v Avstraliji in sicer v Canberri.

Knjižica s prikupnim vijoličastim ovitkom, ki ga krasi risba dveh letečih golobov, prinaša na 48 straneh 25 pesmi. Za mottom na prvi strani sledi pesem »Na koncu sveta«, v kateri je pesnik izrazil svojo usodo kot izseljenec v Avstraliji in hkrati usodo tolikih drugih tamkajšnjih Slovencev. Mislimo, da bomo boljše prikazali značaj in vsebino Pribacove poezije, če navedemo to pesem, kakor da bi jo zgolj kritično in suhoparno analizirali. Poslušajte:

In zdaj smo tu, na koncu sveta,
po mnogih poteh in izpraševanjih,
zabredli smo v pajčevino ugaslih zvezd
in držimo se oblakov na mnogih vrveh.
Kakor trta presajena v tuji vrt
smo temno pognali
svojo bolnozeleno rast
in se prilagodili senci tujih dreves,
medtem ko nam jadra srca
plovejo do obale lepih Vid.
A naši otroci,
oni bodo utrdili svojo srž

in zavzeli ta svet,
čez prostranost peščenih širjav
bodo napeljali izobilje rek
in dolgo v prihodnji čas
bodo šteli kroženje južnih zvezd.

Vendar Pribacove pesmi niso ubrane le na temo izseljenstva, ampak izražajo splošno človeško tematiko, v katero pa se vpletajo spomini na njegovo mladost v Istri in na domačo vas. Zdi se nam, da so take njegove pesmi boljše kot so tiste z abstraktno vsebino.

V jeziku je občutiti tupatam vpliv dolge odsotnosti od doma in včasih uporabi zastarelo obliko, npr. izven namesto zunaj, vendar je na splošno raveselljivo dober. fj

DELO BORISA PAHORJA DOŽIVLJA ZASLUŽENO PRIZNANJE

V mednarodnih kulturnih krogih zelo znana francoska kulturna revija *Esprit* bo v oktobrski številki objavila daljši odlomek iz Pahorjeve *Nekropole*. Kakor smo zvedeli, je pisatelj že dobil v vpogled krtačne odtise. Te dni pa je iz Novega Sada prejel avgustovsko-septembrsko številko Letopisa Matice srbske, v katerem je v cirilici objavljenih

trideset strani iz romana *Parnik trobi nji* in pa študija, ki jo je prof. Jože Poganič napisal za knjižico *Zamejsko in zdmsko slovstvo*, katero je lani izdala revija *Zaliv*. Prav tako smo v pogovoru s pisateljem zvedeli, da namerava celovški list »Naš tednik« kot podlistek objavljati roman *Parnik trobi nji*. Gre torej za lepo uveljavljanje našega tržaškega pisatelja.

Če omenimo tudi pred kratkim v *Budimpešti* izšlo skoraj osemsto strani obsegajočo antologijo slovenske proze in poezije, v kateri sta tudi Boris Pahor in Alojz Rebula s prikazom, odlomkom in portretom, potem smo lahko ponosni, da se naša pisatelja tako uveljavljata.

OKTOBRSKA ŠTEVILKA »OGNJIŠČA«

V Trstu je prispela oktobrska številka slovenske revije »Ognjišče«, namenjene odrasčajoči in odrasli mladini. Na uvodnem mestu prinaša tokrat pismo dekleta, ki je tri leta hodila s fantom, ki je zatrujeval, da je pobožen, ter je hodil k maši in prejemal zakramente. Ko pa je zanosila, jo je hotel prisiliti, da bi splavila, ter ji grozil s samomorom, če tega ne bo storila, češ »kaj bodo rekli ljudje, ko bodo zvedeli, da sem jaz oče«.

Tudi ostala vsebina je zelo zanimiva in aktualna, tako reportaža o slovenskih misijonih na Madagaskarju kot tudi obširna reportaža s krasnimi barvnimi fotografijami o Beneški Sloveniji. Revijo je dobili v Trstu in Gorici.

Izšla je nova številka »Zaliva«

Te dni je bila dotiskana nova številka revije »Zaliv«, ki je že v prodaji.

Vsebinska je naslednja: Ubald Vrabc, »O naših priimkih«, Josip Merku, »Fatti di luglio«; Jakob Renko, »Pesmi«; Karel Bajc, »Mrki ne ubogajo Newtona«; Janko Messner, »Gluha loza na Koroškem«; Karl Stuhlpharrer, »Germanizacija na Koroškem«; Irena Žerjal, »Pesmi«; Boro Ban, »Moč v Be'em«; Dina Frosali - Res, »Moje življenje z A. Resom«; Guy Héraud, »Za neko

rešitev narodnega vprašanja« (II); Boris Pahor, »Rimski utrinki«; Igor Mislej, »Fiziognomija totalitarizma« (II), xxx, »Anketa o ljubljanskem dnevniku »Delo«; ml, »Odiseju ob jamboru«; Igor Mislej, »Državnost, državnostvornost in Slovenci«; T.S., »O intelektualnem bontonu«, xxx, »Načrt za ustanovitev društva slovenistov«; Jošt Žabkar, »Nekaj misli ob delu Janka Pleterškega«; Franc Jeza, »Prepovedani narodi v Evropi«; xxx, »Most zdihljajev«.

Našel je svoje prednike

Alex Haley je znan črnski publicist v Združenih državah. Sodeluje pri mnogih revijah, napisal pa je tudi knjigo »The Autobiography of Malcomb X« (Avtobiografija Malcoma X). Zdaj dokončuje knjigo o zgodovini svoje družine. Imela bo naslov »Roots« (Korenine). Izšla bo v jeseni pri založbi Doubleday, družba Columbia Pictures pa bo verjetno posnela po njej film. Pred kratkim je objavil v tedniku »The New York Times Magazine« članek o tem, kako je iskal — in našel — rod svojih prednikov v Afriki, odkoder so njegovega praočeta ugrabili kot mladega fanta trgovci s sužnji in ga pripeljali v Ameriko. Tam je moral delati kot suženj na plantaži, s tolikimi drugimi vred.

Ko je bil Alex Haley še otrok, je mnogokrat poslušal, kako so se njegova babica in druge sorodnice pogovarjale o preteklosti svoje družine. V družinskem izročilu se je ohranila tudi zgodba o mladem Afričanu, ki so ga napadli štirje roparji, ko je v gozdu blizu domače vasi kral les, da bi si napravil boben, in ga

odvlekli v suženjstvo. Pozneje, po raznih poskusih bega in za katere ga je njegov okrutni gospodar kaznoval s tem, da mu je odsekal eno nogo, se je poročil s črno, ki je bila kuharica na veleposestvu njegovega novega gospodarja, in imela sta hčerko. Tej je pripovedoval, ko je nekoliko odrasla, o svojih dogodivščinah in jo naučil tudi precej besed svojega afriškega jezika. To izročilo je šlo potem v družini naprej.

Prišel je čas, ko se je njegov daljni izobraženi potomec Alex Haley spomnil teh zgodb in se lotil iskanja, da bi napisal zgodovino svoje družine, ki je hkrati tipična za zgodovino ameriških črncev. Na osnovi prvotnega imena svojega pradedca »Kintay« in besed afriškega jezika, ki so se ohranile v družini, je s pomočjo jezikoslovcev, strokovnjakov za zahodnoafriške jezike, odkril, da je moral biti njegov prednik doma nekje ob reki Gambiji. Tam se govori jezik »mandinka«, h kateremu spadajo besede, ki jih je govoril njegov prednik. Odpeljal se je v Afriko in na dolgi, težavni odpravi odkril

vas svojih prednikov, kjer je star mož, po tamkajšnji navadi, nekak ljudski pevec, poznal vso zgodovino rodu in tudi zgodbo o fantu, ki mu je bilo ime Kunte (»Kintay«) in so ga ugrabili lovci na sužnje, ko je šel v gozd iskat les, da bi si napravil boben. Alex Haley je bil ganjen, posebno ko ga je rod spet sprejel za svojega in so mu matere polagale v naročje svoje malčke, v znak, da je zdaj spet njihov, kri od njihove krvi. Ko se je vrnil v Ameriko, je pregledal mnogo starih arhivov, tudi družinskih od lastnikov plantaž, in odkril celo, katera ladja je pripeljala njegovega prednika v Ameriko. To je bila ladja »Lord Ligonier«, ki je 29. septembra 1777 priplula v Annapolis »s tovorom zdravih sužnjev« (čeprav jih je med vožnjo umrlo 42 izmed 140). Prodani so bili na javni dražbi dne 7. oktobra istega leta. »Saga moje družine je saga ameriških črncev«, pravi Alex Haley in ne taji, da je imel mnogokrat solzne oči, ko je iskal svoj rod.

Ob tem se človeku vsiljujejo misli na tiste mnoge Slovence pri nas, ki zatajijo svoj rod. Njihovi potomci pa se bodo verjetno sramovali, ko bodo odkrili, da so bili njihovi predniki renegati.

Sodobno kmetijstvo

Od mošta do vina

Vrenje mošta

Za pridelovanje dobrega vina je pomembno, da zdrozganega grozdja ne držimo predolgo na tropinah. Vrenje na tropinah naj pri belih vinih, kot smo že zadnjič omenili, traja 6 do 12 ur pri nerobkanem grozdju in 12-24 ur pri robkanem grozdju (z daljšim vrenjem damo vnu iz robkanega grozdja barvo). Pri črnem vinu traja vrenje na tropinah 3-4, tudi 5 dni, odvisno od tega, kakšno črnino želimo. Vsekakor moramo paziti, da ne držimo zdrozganega grozdja predolgo na tropinah. V naših razmerah je cilj dobrega vinogradnika doseči kakovostno vino (predpogoj je robkanje grozdja) s primerno barvo, ki jo dobimo z nekoliko daljšim vrenjem. Nikakor pa ne smemo za mnogo preseči prej omenjene vrednosti. Ko mošt odtočimo s tropin v sod, začne sladki mošt v sodu prej ali slej vreti, pri čemer sladkor prevre v alkohol in ogljikov dvokis. Vrenje se ne začne samo od sebe, ampak ga povzročijo in izvedejo vinske kvasnice. Vinske kvasnice se nahajajo na grozdju in pridejo pri predelavi v mošt. V njem se silno razmnožijo in mošt postane zaradi tega moten in več ali manj belkast. Ko se kvasnice razmnožujejo, hkrati tudi vrejo, t.j. pretvarjajo mošt v opojno piščo — vino.

Vrenje je treba nadzirati. V veliki meri je od poteka vrenja odvisno, ali bomo imeli kakovostno vino. To pa je mogoče s tem, če

stavimo na sod kipelno veho, najbolje stekleno, da lahko potek vrenja opazujemo. Po preteku 24-48 ur, odkar smo dali mošt v sod, mora začeti rahlo vrenje, ki se v nekaj dneh stopnjuje do burnega vrenja. To traja tako dolgo, dokler večina sladkorja ne prevre. Zatem je vrenje počasneje in ravno tako izhajanje plina. Končno se vrenje popolnoma ustavi in mlado vino se počasi samo očisti.

Pozor na temperaturo mošta

Za vrenje potrebuje mošt temperaturo okrog 15 stopinj. Pri nižji temperaturi se vrenje ustavi in v vinu ostane del sladkorja. Takšno vino začne spomladi spet vreti in se rado pokvari. Če bi se vrenje prezgodaj ustavilo, lahko vrenje ponovno sprožimo z zračenjem mošta. Po potrebi zakurimo v kleti ali odtočimo del mošta, ga v večjem loncu segrejemo na 60 stopinj in vlijemo v sod. Mošt v sodu dobro premešamo in s toplomerom ugotovimo, za koliko se je toplina mošta dvignila. Ta postopek ponavljamo tako dolgo, da bo imel ves mošt v sodu ugodno toplino za vrenje. Najživaheje delujejo kvasnice pri toplini 25 do 28 stopinj. Mošt se pri vrenju segreje in sicer tem bolj, v čim večjem sodu vre.

Zorenje in čiščenje vina

Vino mora do kraja prevreti do prvega mraza. Dober kletar bo torej pogostokrat uporabil toplomer in upošteval zunanje vre-

menske razmere. Ko je vrenje mimo, snamemo kipelno veho, sod napolnimo z enakim vinom do vrha in ga neprodušno začepimo. Zrak ne sme več v dotik z vinom. Kasneje le dolivamo, sicer se v praznini pod zamaškom razvije belkasta kožica. Vinski cvet ali kan povzroča kalnost vina, ki rado cikne. Da se vino primerno očisti in zori, moramo postopno klet ohlajati. Če bi naenkrat klet ohladili, bi se primesi v moštu t.j. sluzi, kristalčki vinske kisljine, tanin, barva, kvasnice, plesni, bakterije slabo izločile. Klet torej ohlajujemo počasi in postopno. Za bela vina naj se klet ohladi na 8-10 stopinj Celzija, za črna pa na 10-12 stopinj C. Ker se vino pri hlajenju krči, moramo sod, kot smo že omenili, dolivati, po možnosti z enakim vinom. Drugače pa praznino zažveplamo ali napolnimo z ogljikovim dvokisom iz jeklenke. Lahko pa dolijemo nekoliko vazelinskega olja (2 litra na kv. m površine) ali damo razne tablete. Da bi ohlajevanje vina, pravzaprav čiščenje in zorenje vina lahko nadzirali, uporabljamo tudi posebne dolivne vehe (ital. colmatore), ki opravljajo to delo avtomatsko. Za opazovanje in občasno pokašanje vina je primerna manjša pipa, ki je vgrajena v prednji steni sode. Vino v vzorcu ne sme dva dni spremeniti barve (vino v kozarcu pokrijemo z listom papirja in ga držimo v toplem in svetlem prostoru). Porjavelo vino kaže na oksidaze, kar pomeni, da je bilo grozdje gnilo ali bolno. Takemu vinu dodamo razna sredstva, kot npr. Tanninsol, za več kisljine v vinu pa Citrisol, sredstvo Anticasse pa, če ima vino dovolj kisljine in tanina. Pri uporabi teh sredstev se držimo navodil tovarne.

F.J. - 152

SMRT V POMLADI

Najbrž je bil zadremal, ker ga je vzdramilo nenadno gibanje okrog njega.

»Kje je komandant?« je nekdo vprašal. Prepoznal je glas Sove.

»Tam zadaj, kjer je bil,« je dobil odgovor.

Sova je utonil v temo med smrečje.

Čez nekaj hipov so se pojavile tri postave, ki so se jasno odrazile od že rahlo pobeljenih smrek in jase.

»Pokonci fantje. V akcijo gremo,« je rekel glas, ki ga je Tine prepoznal za komandantovega.

Partizani so vstali, kot bi mignil. Nekateri so si hiteli lecati od ždenja premrle ude.

»Jaz bom vodil,« je bilo slišati Sovin glas.

»In glejte, da boste čimbolj tiho hodili. Cigarete ugasnite. In čim manj sledov. Tisti, ki greste zadnji, jih skušajte zabrisati z vejami, kolikor se da, a ne zaostajajte. Ne streljajte, dokler ne ukažem. Pazite, da se komu po nerčnosti ne sproži!« Poveljnikov glas je bil skoraj brezbarven in počasen, kakor da ponavlja nekaj, kar je bil povedal že tolikokrat, da govori samo še iz navade.

Tineta je potegnil nekdo v sredino gosje vrste, ki se je v hipu izoblikovala.

»Drži se mene,« je rekel Žrd. »In ne boj se. Saj sem ti že rekel.«

»Zakaj misliš, da se bom bal?«

»Ker boš prvič v boju. Gotovo se bomo udarili z Lahi. Kadar se takole pripravlja, je zadeva resna.«

»Še boljše. Rad bi se tolkel.«

»Ne smeš se ustrašiti njihovega kričanja. Strašno radi vpijejo. In tudi ne misli, da so tako zanič v boju, kot se govori. Le slabe častnike imajo. Vodstvo je zanič. Njihovi častniki so ravno toliko vredni, kot so bili naši jugoslovanski, junaki pri ženskah in promenadni levi v lepih uniformah, na bojišču pa nespodobni in strahopetni. Jaz sem jih dobro spoznal, ker sem služil vojake na Hrvaškem. Tisti, ki so najstrožje ravnali z nami, so jo prvi pobrisali pred Nemci in ustaši.«

»Molči, Žrd!« je rekel poveljnik, ki sta šla mimo njega, in Žrd se ni več oglašil.

Vrsta je tiho šla po gozdu. Šli so tako na redko, da so se kar porazgubili. Tine je videl le nekaj partizanov pred seboj in nekaj za seboj. Vse druge je požrl gozd. Bilo je čisto tiho, le tupatam je počila suha veja, ko je kdo stopil nanjo.

Šli so v drugi smeri; nič ni spominjalo na pot, po kateri je bil šel s Sovo. Hodili so najprej strmo navkreber in nato strmo navzdol. Tine ni utegnil pogledati na uro, a zdelo se mu je, da ni minilo mnogo časa, ko so se že znašli na robu gozda. Pred njimi se je vila cesta, ki so jo bile snežinke komaj prekrile. V belini pa je bilo opaziti široko sled avtomobilskih gum.

Prišlo je šepetajoče povelje, ki so si ga ponavljali od moža do moža, naj poležejo za grmovje in drevje ter pripravijo puške in bombe. Legel je na trebuh v mehki sneg, ki se niti

ni zdel posebno mrzel, in naslonil puško na starštor. Nameril je cev na cesto pod seboj. Ponočil je s prsti vse gibe na sprožilnem mehanizmu, katerih ga je bil naučil Žrd. Ničesar ni bil pozabil. Potipal se je še po žepih, v katerih je imel municijo, in čakal.

Spet je prišlo šepetajoče povelje: »Čakati, da prvi ustrelji Sova. Prej ne sme nihče sprožiti.«

Tinetu se je zdelo prej partizansko vojskovanje zelo preprosto in spontano, zdaj pa je kazalo, da je vse zelo urejeno in tudi zapleteno. Za vse je treba čakati na povelje in spet čakati, da se ga lahko izpolni.

»Koliko organizacije je potrebno pri vsem tem,« se je na tihem čudil.

Nekdo se je prihuljeno smukal od grma do grma.

»Kdo si? Je vse v redu?« je potihoma izpraševal. Bil je poveljnik.

Odgovarjali so z imenom in dodajali: »Vse v redu!«

»Če pride kdo drug po cesti, se absolutno ne smete izdati.«

»Vemo.«

»Prav.«

Toda nikogar ni bilo. Bilo je že pozno, poleg tega pa se je bilo gotovo že razvedelo med ljudmi, da so Lahi na pogonu. Ob takih priložnostih pa ni bilo varno hoditi niti po glavni cesti, posebno še ponoči.

Cesta je delala tam ovinek, zato ni bilo veliko videti na nobeno stran. Poleg tega je bila noč temna, razsvetljevala jo je le belina novozapadlega snega, debelega en centimeter ali dva. Zdaj pa zdaj se je pojavil na nebu daljni sij italijanskih žarometov. Vendar motorjev ni bilo slišati.

(dalje)

9 | Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

Kiki se je ubadala s ključavnico na vratih malega fiata.
»Pusti me no,« je šepnil.

Sele zdaj se je Kiki zravnil in ob ostrem Rajkovem glasu postal pozoren. Nekaj časa ga je napeto gledal, potem pa siknil:

»Čakaj, no! Ne bodi siten! Bom že jaz!« Spet se je sklo-

nil, nekaj je zaškrbalo in Kiki je vznichen šepnil: »Je! Ta-le je! Odprl je!« Še ni dobro do konca povedal vesele novice, ko ga je Rajko prijel za ramo in kratko ukazal:

»Strani!«

»Ne kričite!« je besno opominjal Džoki. »Pohitite! Kiki, vstopi na oni strani! Na zadnji sedež pojdi!«

17. Džoki je priskočil iz teme s svojega stražarskega mesta, in sikal v Rajka:

»Kaj pa tuliš, Siemšek? Tiho bodi! Kiki, ti pa pohitite!« Rajko se sploh ni ozrl na šerifa, temveč je ponovil, ne da bi utišal glas:

»Kiki, rekel sem, da daj ključce meni!«

rekel Rajko.

»Kiki vstopi!« je dejal Džoki in širje odprl vrata.

»Kar zdaj se dajmo,« je mirno, čeprav nič po tistem odvrnil Rajko. »Opravili ste! Lahko greste!« Obrnil se je in skoraj zaklical v temo: »Ivo! Lahko odideš! Ne potrebujem te več! Opravili ste!«

»Kaj je?« je besno vprašal Džoki od blizu.

»Rajko me ne pusti v avto,« je skorajda jokavo rekel Kiki.

»Zakaj mu ne pustiš, Siemšek?« Džokijev glas je bil oster.

»Zato, šerif, če mene vprašaš,« je malone posmehljivo

18. Džoki je od daleč spraveval Kikija in Rajka, kaj mečkata, vendar ga Kiki in Rajko sploh nista slišala.

»Zakaj mi ne boš odprl, Rajko?« je spraveval Kiki.

»Zato. Lahko odideš. Pa Džokija in Iva vzemi s sabo!« je sekal Rajko.

»Džoki!« je polglasno poklical Kiki, »sem pridi!«